

Oude Kerk, zondag 31 januari 2021

ds. G.J.A. Veening

gelezen: Deuteronomium 18:15-20 en Marcus 1:21-28

5

titel: Ook vrijheid heeft grenzen

Gemeente van onze Heer Jesus Christus.

Wij mensen houden van de vrijheid, in ieder geval met de mond. Vrijheid om te doen en te laten wat je wilt, vrijheid van meningsuiting, bijvoorbeeld via de social media, we genieten van de vrijheid. En o wee, als die vrijheid wordt ingeperkt, als die vrijheid wordt begrensd. Dan ontstaan er op zijn minst irritaties en lopen veel mensen met een somber gezicht en als het een beetje tegen zit ontstaan er rellen.

Ja, maar die rellen ontstaan natuurlijk niet in Nederland. Nee, in de VS kun je meemaken dat het Capitool bestormd wordt en er allerlei mensen naar binnen gaan waarvan sommige zichtbaar agressief. Ja, dat is Amerika, daar is wel meer aan de hand. En in Frankrijk, in sommige stadswijken kan het ook behoorlijk spoken, maar Nederland toch niet? Dus wel, zo hebben we ervaren. En zelfs kwam er de roep om het leger maar in te zetten om reischoppers of hoe ze ook zijn benoemd tot de orde te roepen. Ik hoorde iemand spreken over een harde hand. Er gebeurt veel.

Als vrijheid wordt beknot, gebeurt er iets en zeker ook in Nederland. In de geschiedenis zijn er veel momenten te noemen. Je kunt denken aan het Jordaanoproer in 1934, aan het aardappeloproer in 1917. En het ontstaan van Nederland als republiek indertijd is gekoppeld aan een opstand vanwege inperking van vrijheid. Ja, vrijheid is een groot goed en een inperking van vrijheid roept reacties op. Tijdens de vorige avondklok, in de 2^e wereldoorlog, waren er mensen die demonstratief om acht uur in de deuropening gingen staan van hun voordeur.

Wat niet zeggen wil dat de rellen van onze tijd, door een klein deel van onze bevolking, op wat voor manier dan ook goed te keuren zijn. Nee, ik weet ook niet of het te begrijpen valt en als je het al kunt begrijpen betekent dat niet dat je er ook begrip voor moet hebben.

Vrijheid is een groot goed en toch heeft vrijheid ook grenzen. Je mag in dit land veel zeggen. Niet alles, ik meen dat je het staatshoofd niet mag beledigen en het ontkennen van de holocaust is ook niet toegestaan en in beide gevallen terecht.

Maar je mag veel zeggen. De vraag is wel of je dan ook alles moet zeggen. Je zou ook eens kunnen denken aan de ander en spreken met respect en met het oog op de ander om die niet te beschadigen. Spreken om de ander in zekere zin te helen, een woord, een goed gesproken woord kan mensen oprichten.

Vrijheid is een groot goed en toch heeft vrijheid ook grenzen. Je mag heel veel doen in dit land en in deze wereld en veel van wat mensen doen is goed. Maar het is zonneklaar dat geweld over het algemeen fout is en dat vandalisme nergens toe dient. Het is dan wel weer heel mooi als een volgende dag allerlei mensen gaan helpen om rotzooi op te ruimen, ook de mensen van een moskee. En het is mooi als mensen financieel gaan helpen, de ellende van de afgelopen dagen heeft ook goede dingen voortgebracht. En ook zo is vrijheid een groot goed.

In het gedeelte uit het evangelie naar Marcus gaat het ook over vrijheid, over gevangenschap en over bevrijding. Het vindt plaats in een synagoge. Restanten van die synagoge zijn er nog overigens. Het vindt dus plaats in een synagoge, Jesus onderwijst de mensen en doet dat met gezag. Direct staat er bij dat het anders is dan de schriftgeleerden, een conflict is al aanstaande. En ook met een man die, zoals

50 gezegd wordt, een onreine geest heeft. Nou eigenlijk is het conflict met de onreine
geest zelf. Marcus, de evangelist vertelt ons niet wat hij bedoelt met een onreine
geest. Dat mogen we zelf invullen. Ik heb zelf de fout gemaakt, jaren geleden, dat ik
het wel heel sterk plakte op de psychiatrie. De man met een onreine geest zou een
psychiatrisch patiënt zijn geweest. En dat is fout omdat het te gemakkelijk is. Want
55 dan blijf ik zelf buiten spel, ik ben voor zover ik weet geen psychiatrisch patiënt.
Volgens mijn kinderen zit er wel een steekje los en ze hebben vast gelijk. Maar als ik
het één-op-één leg op psychiatrie, dan ben ik een toeschouwer en kan ik gemakkelijk
kijken hoe het gaat. Het wordt anders als ik naar mezelf kijk en zie of ik misschien
ook iets heb wat mij gevangen houdt. Want dat doet die onreine geest, die houdt de
60 man gevangen en laat hem allerlei dingen zeggen. En de onreine geest voelt zich
aangevallen. Voel ik mij aangevallen als iemand als Jesus spreekt met gezag?
Voelen wij ons aangevallen als het evangelie klinkt? Als er opgeroepen wordt tot
recht? Voelen wij ons aangevallen als de oproep tot recht en tot liefde voor God onze
vrijheid beperkt? De liefde tot God en de naaste als onszelf beperkt ons namelijk
65 ook. De liefde tot God en de naaste beperkt onze macht om maar iets te noemen.
Beperkt onze macht om de ander in de macht te houden. De liefde tot God doet een
aanslag op onze mogelijkheden om te overheersen. De liefde tot de medemens doet
een aanslag op onze neigingen tot strijd als we die neigingen hebben. Trouwens, ik
zie die neigingen wel. Op dit moment lijken de vaccins strijdmiddelen te worden.
70 De vraag kan dus zijn of wij iets van die onreine geest herkennen, of ik of jij er iets
van herkent. En dan is het ook maar goed dat Marcus niet heel precies zegt wie of
wat die onreine geest was.
En een volgende vraag kan zijn of wij zouden willen dat die onreine geest weg ging.
De boodschap van liefde en heil, de uitleg van Jesus maakt de onreine geest bang
75 en ook kwaad. De vrijheid van die onreine geest wordt ingeperkt en dat geeft
reacties. De boodschap van liefde en heil is dus niet alleen maar aangenaam. Het
roept op tot verandering. De boodschap van het evangelie is een boodschap aan de
machten, aan de machten die de mens overheersen. En dan kun je denken aan
egoïsme, aan de macht van het geld, aan zoveel dingen meer. De angst om gekrenkt
80 worden, de angst dat men je niet serieus neemt, ook dat zijn machten die over een
mens kunnen heersen. En dat zijn machten die de mens soms ook gebruikt om te
heersen over een ander. Het pestgedrag, waar dan ook, heeft hiermee te maken.
En zo gebeurt er veel, in dit verhaal, zo gebeurt er veel in onze tijd.
En toch klinkt er de boodschap van vrijheid en bevrijding, een vrijheid voor mensen,
85 waarbij de één de vrijheid van de ander in het oog houdt en andersom. Toch klinkt er
de boodschap van liefde en dat wij geroepen zijn om lief te hebben. Toch klinken de
woorden van Jesus die de onreine geest tot zwijgen gebiedt. Deze geesten, hoe je
ze ook mag noemen, hebben nadrukkelijk niet het laatste woord. Nee, het laatste
woord komt toe aan Jesus en aan degenen die hem als profeet navolgen. En er
90 zullen profeten zijn, uit het midden van de broeders en zusters, uit het midden van de
samenleving, uit het midden van de mensheid. Er zullen profeten zijn om te spreken,
te spreken over recht, te spreken over vrede en daarmee spreken zij over de vrijheid,
de vrijheid voor alle mensen, de bevrijding van alles wat ons gevangen kan houden.
De profeten zijn er, uit het midden van de samenleving.....en sommigen van de rand
95 en stel nu eens, dat jij zo'n profeet bent, dat jij op die manier Jesus na volgt, zijn
voorbeeld volgt? Dan bij jij een mens van de weg, van zijn weg, door alle tijden heen.
De vrijheid, die vrijheid, ze lonkt en wacht op ons. Amen